

<https://doi.org/10.26881/rgtn.2024.06>

JOANNA GINTER

Uniwersytet Gdański

<https://orcid.org/0000-0002-6164-8367>

GDAŃSK JASIEŃ CZY GDAŃSK-JASIEŃ, Z OSOWEJ  
CZY Z OSOWY, NA KOKOSZKACH CZY W KOKOSZKACH? PROBLEMY  
ORTOGRAFICZNE, FLEKSYJNE I SKŁADNIOWE W ZAKRESIE NAZW  
GDAŃSKICH DZIELNIC

Wprowadzenie

Niniejszy artykuł powstał w odpowiedzi na problemy językowe dotyczące nazw gdańskich dzielnic, zgłaszane do Telefonicznej Poradni Językowej Uniwersytetu Gdańskiego i/lub będące przedmiotem sporów na lokalnych forach internetowych. Wątpliwości gdańszczan budzi przede wszystkim łączliwość składniowa takich nazw, tzn. kwestia doboru odpowiedniego przyimka w okolicznikach miejsca odpowiadających na pytania *gdzie?* (*w* vs *na* + Ms., np. *w Kokoszkach* vs *na Kokoszkach*, *w Strzyży* vs *na Strzyży*) oraz *dokąd?* (*do* + D. vs *na* + B., np. *do Kokoszek* vs *na Kokoszki*, *do Strzyży* vs *na Strzyżę*); ponadto interesuje ich odmiana niektórych toponimów (zwłaszcza *Chełm* i *Osowa*) oraz problem tworzenia od nazw miejscowych przymiotników i nazw mieszkańców (którego ze względu na ramy objętościowe artykułu nie poruszę w tym miejscu). Stosunkowo niewiele wyrażonych wprost wątpliwości dotyczy pisowni, przy czym błędy ortograficzne w nazwach dzielnic pojawiają się dość często (zwykle polegają na braku łącznika w połączeniach z nazwą *Gdańsk*, rzadziej na wyborze zakończenia *-nii* zamiast *-ni* w formach *Oruni*, *Matarni*, *Zaborni*), są jednak na tyle mało wyraziste, że nie poświęca się im większej uwagi ani nie stają się one powodem do drwin z piszącego, o które nietrudno w internecie<sup>1</sup>.

Przez dzielnice rozumiem wydzielone administracyjne części, na które został podzielony Gdańsk i które, jako jednostki pomocnicze miasta, mają swoją radę i swój zarząd.

---

<sup>1</sup> O zjawisku naigrywania się z błędów ortograficznych w internecie pisałam m.in. w: J. Ginter, *Językowi furiaci prowadzą „ortowojnę”. Błąd ortograficzny w ocenie internautów* [w:] *Furia. Literatura – język – film*, red. R. Blech, A. Iwanowska, M. Romanowski, Gdańsk 2015, s. 26–34.

Oprócz oficjalnych, często sztucznie utworzonych dzielnic<sup>2</sup>, funkcjonują, nie zawsze im odpowiadające, dzielnice „mentalne”, naturalne – istniejące w świadomości społecznej, zwykle węższe od oficjalnych (np. dawne wsie i osady przyłączone do Gdańska, typu: Bysewo, Szadółki, Świbno, Zakoniczyn), czasem szersze<sup>3</sup> (np. VII Dwór jest zwykle postrzegany jako część Oliwy), a czasem równoważne (np. mentalnym odpowiednikiem dzielnicy Piecki-Migowo jest Morena). W niniejszym artykule przedstawiam pisownię wszystkich oficjalnych nazw dzielnic (zarówno skodyfikowaną w źródłach normy ortograficznej, jak i lansowaną przez Gminę Miasta Gdańska) oraz omawiam problemy gramatyczne związane z wybranymi (tj. sprawiającymi trudność) oficjalnymi i mentalnymi nazwami dzielnic.

### Ortografia: kłopotliwy łącznik

W zakresie ortografii najwięcej wątpliwości budzi użycie łącznika (tj. krótkiej kreski) w połączeniach nazwy dzielnicy z wyrazem *Gdańsk* (np. *Gdańsk-Wrzeszcz* vs *Gdańsk Wrzeszcz*). Do 2004 r. w tego typu połączeniach nie stawiało się łącznika – zgodnie z regułą ortograficzną nr [135], zamieszczoną w WSO 2003:

PISOWNIA ZESTAWIEŃ TYPU *artysta malarz, lekarz chirurg, pies przewodnik, Świe-  
radów Zdrój*

Tego typu zestawienia mają pisownię rozdzielną. Człon drugi zestawienia pełni funkcję określenia członu pierwszego, np. *artysta grafik* to artysta tworzący przede wszystkim grafiki, *inżynier górnik* to inżynier ze specjalnością górnictwem. Stosunek tych członów względem siebie jest znaczeniowo nierównorzędny. Należą tu również takie przykłady zestawień, jak: [...] *Kraków Płaszów, Wrocław Nowy Dwór, Katowice Bogucice*<sup>4</sup>.

Łącznik stawiano wówczas wyłącznie w dwuczłonowych nazwach, w których członów były względem siebie znaczeniowo równorzędne, np. *Bielsko-Biała*. O ile w wypadku dużych miast ustalenie relacji między członami nie było trudne, o tyle poprawny zapis mniej znanych toponimów, typu *Bagienice(-)Folwark* czy *Zalesice(-)Kolonja*, wymagał od piszącego pewnego rozeznania w historii tych miejsc. Reguła nakazująca używanie łącznika między członami równorzędnymi i pomijanie go w wypadku członów

<sup>2</sup> Podział na oficjalne dzielnice jest nie tylko sztuczny, lecz także zmienny w czasie, co dobrze obrazuje przykład rozbudowującej się subdzielnicy Gdańsk-Południe. Kilkanaście lat temu była ona połączona z Chełmem (pod nazwą *Chełm i Gdańsk-Południe*), a zasięgiem obejmowała m.in. Ujeścisko i Łostowice; dziś jest niezależna zarówno od Chełma, jak i od wyodrębnionej w 2011 r. dzielnicy Ujeścisko-Łostowice – od 2018 r. funkcjonuje pod nazwą *Orunia Górna-Gdańsk-Południe*.

<sup>3</sup> Dzielnice są sztucznie wyodrębniane ze względu na liczbę mieszkańców – stąd np. podział gęsto zaludnionej Zaspy na Zaspę-Młyniec i Zaspę-Rozstaje.

<sup>4</sup> *Wielki słownik ortograficzny PWN z zasadami pisowni i interpunkcji*, red. E. Polański, Warszawa 2003, s. 62.

nierównorzędnych okazała się w praktyce mało funkcjonalna, dlatego w 2004 r. Rada Języka Polskiego przy Prezydium PAN podjęła uchwałę ortograficzną nr 11:

Z łącznikiem piszemy nazwy miejscowości, jeśli są złożone z dwóch lub więcej członów, które wspólnie identyfikują jednostkę administracyjną lub geograficzną, a więc miejscowość lub jej część, np. dzielnicę: *Bielsko-Biała, Busko-Zdrój, Ceków-Kolonia, Kalwaria-Lanckorona, Krynica-Zdrój, Rutka-Tartak, Warszawa-Okęcie, Warszawa-Śródmieście; Bielsko-Biała-Lipnik, Warszawa-Praga-Północ* [...] <sup>5</sup>,

która została następnie uwzględniona w WSO 2006, WSO 2010, WSO 2016 (obecnie obowiązującym) oraz w mających obowiązywać od 1 stycznia 2026 r. *Zasadach pisowni i interpunkcji polskiej*. Od 20 lat połączenia typu *Gdańsk-Wrzeszcz* powinniśmy zatem zapisywać z łącznikiem.

Przyjrzyjmy się w tym kontekście oficjalnym nazwom dzielnic Gdańska, których spis znajdziemy w Biuletynie Informacji Publicznej Gminy Miasta Gdańska i Urzędu Miejskiego w Gdańsku<sup>6</sup>. Wykaz zawiera 19 nazw jednoczłonowych, 8 nazw dwuczłonowych, w których użycie łącznika nie jest brane pod uwagę ze względu na strukturę składniową (połączenia z przydawką wyrażoną przymiotnikiem: *Nowy Port, Przymorze Małe, Przymorze Wielkie, Wrzeszcz Dolny, Wrzeszcz Górny, Wyspa Sobieszewska*; nazwa z liczebnikiem: *VII Dwór*; połączenie oparte na związku rządu: *Wzgórze Mickiewicza*), 2 nazwy dwuczłonowe z członami rzeczownikowymi znaczeniowo równorzędnymi (*Piecki-Migowo, Ujeścisko-Łostowice*), 2 nazwy dwuczłonowe, w których pierwszy człon jest znaczeniowo nadrzędny wobec drugiego (*Zaspa Młyniec, Zaspa Rozstaje*), oraz 4 nazwy wieloczłonowe o różnej strukturze składniowej (*Krakowiec-Górki Zachodnie, Orunia Górna-Gdańsk Południe, Orunia-Św. Wojciech-Lipce, Żabianka-Wejhera-Jelitkowo-Tysiąclecia*). Zgodnie z uchwałą ortograficzną właściwie zapisano połączenia z członami znaczeniowo równorzędnymi, naruszenia normy są natomiast widoczne w wypadku nazw o członach nierównorzędnych (popr. *Zaspa-Młyniec, Zaspa-Rozstaje, Gdańsk-Południe* – a zatem *Orunia Górna-Gdańsk-Południe*). Oznacza to, że mimo iż reguła dotycząca obligatoryjnej pisowni nazw miejscowych z łącznikiem obowiązuje od dwóch dekad, wciąż nie jest wystarczająco znana wśród osób odpowiadających za politykę miasta dotyczącą nazewnictwa.

Poniżej znajduje się wykaz nazw wszystkich gdańskich dzielnic (według stanu na połowę 2024 r.) uwzględniający normę ortograficzną. W nawiasie podano zapisy rozwinięte o nazwę miejscowości, przy czym w wypadku nazw wieloczłonowych, zwłaszcza *Gdańsk-Orunia Górna-Gdańsk-Południe*, są to zapisy czysto hipotetyczne,

<sup>5</sup> Uchwała ortograficzna nr 11 Rady Języka Polskiego w sprawie użycia łącznika w wieloczłonowych nazwach miejscowych (przyjęta na XVII posiedzeniu plenarnym dn. 7 maja 2004 r.), Rada Języka Polskiego przy Prezydium PAN, <https://rjp.pan.pl/uchway-ortograficzne?view=article&id=83:ucyie-cznika-w-wieloczlonowych-nazwach-miejscowych&catid=43> [dostęp: 1.08.2024].

<sup>6</sup> Podział administracyjny Gdańska, Biuletyn Informacji Publicznej Gminy Miasta Gdańska i Urzędu Miejskiego w Gdańsku, <https://bip.gdansk.pl/urzad-miejski/Podzial-administracyjny-Gdanska,a,647> [dostęp: 1.08.2024].

które nie znajdują zastosowania np. w danych adresowych (zamiast *Gdańsk-Orunia Górna-Gdańsk-Południe* napiszemy np. *Gdańsk-Orunia Górna* albo *Gdańsk-Maćkowy*).

- Aniołki (Gdańsk-Aniołki);
- Brętowo (Gdańsk-Brętowo);
- Brzeźno (Gdańsk-Brzeźno);
- Chełm (Gdańsk-Chełm);
- Jasień (Gdańsk-Jasień);
- Kokoszki (Gdańsk-Kokoszki);
- Krakowiec-Górki Zachodnie (Gdańsk-Krakowiec-Górki Zachodnie);
- Letnica (Gdańsk-Letnica);
- Matarnia (Gdańsk-Matarnia);
- Młyniska (Gdańsk-Młyniska);
- Nowy Port (Gdańsk-Nowy Port);
- Oliwa (Gdańsk-Oliwa);
- Olszynka (Gdańsk-Olszynka);
- Orunia Górna-Gdańsk-Południe (Gdańsk-Orunia Górna-Gdańsk-Południe);
- Orunia-Święty Wojciech-Lipce<sup>7</sup> (Gdańsk-Orunia-Święty Wojciech-Lipce);
- Osowa (Gdańsk-Osowa);
- Piecki-Migowo (Gdańsk-Piecki-Migowo);
- Przeróbka (Gdańsk-Przeróbka);
- Przymorze Małe (Gdańsk-Przymorze Małe);
- Przymorze Wielkie (Gdańsk-Przymorze Wielkie);
- Rudniki (Gdańsk-Rudniki);
- Siedlce (Gdańsk-Siedlce);
- Stogi (Gdańsk-Stogi);
- Strzyża (Gdańsk-Strzyża);
- Suchanino (Gdańsk-Suchanino);
- Śródmieście (Gdańsk-Śródmieście);
- Ujeścisko-Łostowice (Gdańsk-Ujeścisko-Łostowice);
- VII Dwór (Gdańsk-VII Dwór);
- Wrzeszcz Dolny (Gdańsk-Wrzeszcz Dolny);
- Wrzeszcz Górny (Gdańsk-Wrzeszcz Górny);
- Wyspa Sobieszewska (Gdańsk-Wyspa Sobieszewska);
- Wzgórze Mickiewicza (Gdańsk-Wzgórze Mickiewicza);
- Zaspą-Młyniec (Gdańsk-Zaspą-Młyniec);

---

<sup>7</sup> Nazwę tę w Biuletynie Informacji Publicznej Gminy Miasta Gdańska zapisano jako *Orunia-Św. Wojciech-Lipce* – wątpliwości ortograficzne może tu budzić użyty skrót *Św.* Zasadniczo skróty tego rodzaju zapisuje się małą literą (*św.* *Wojciech* jako imię patrona Polski), przy czym ze względów funkcjonalnych nie skraca się wyrazów takich jak *święty*, jeśli stoją na początku nazwy miejscowości (np. *Święta Lipka*, nie *Św./św. Lipka*). Dlatego też w nazwie (sub)dzielnic *Święty Wojciech* najlepiej rozwinąć pierwszy człon, choć można używać skrótu *św.* w nazwach ulic i innych urbanonimach, np. *Trakt św. Wojciecha*, *ul. św. Barbary*.

- Zaspa-Rozstaje (Gdańsk-Zaspa-Rozstaje);
- Żabianka-Wejhera-Jelitkowo-Tysiąclecia (Gdańsk-Żabianka-Wejhera-Jelitkowo-Tysiąclecia).

Należy pamiętać, że zapisane jednostki to nazwy miejscowe identyfikujące dzielnice, a nie np. stacje kolejowe. Na przystankach Szybkiej Kolei Miejskiej i Pomorskiej Kolei Metropolitalnej znajdziemy podobne zapisy bez łącznika (np. *Gdańsk Jasień*), o czym następująco pisał Zygmunt Saloni:

Polskie Koleje Państwowe kilka dziesiątków lat temu wprowadziły ujednolicenie na własną rękę: dwuczłonowe (a także złożone z większej liczby członów) nazwy stacji i przystanków kolejowych pisze się zawsze rozdzielnie, bez łącznika. Skutkiem tego mamy na przykład nazwy stacji *Skarżysko Kamienna* i *Bielsko Biała*. [...] Rozumiem motywów decyzji PKP: zdecydować jednoznacznie bez szczegółowego dyskusowania każdego wątpliwego wypadku oddzielnie<sup>8</sup>.

Wprowadzona przez PKP własna norma ortograficzna (norma uzualna – oparta na zwyczaju stworzonym przez określoną grupę użytkowników języka) co prawda bezpośrednio nie narusza normy skodyfikowanej przez Radę Języka Polskiego i wydawcę WSO (nazwa stacji to nie nazwa dzielnicy), ale też jej nie wspiera; mniej świadomy językowo podróżny, często spotykający się z zapisami bez łącznika, może uznać je za wzorcowe i następnie przenosić do swoich pisemnych wypowiedzi – poza kontekstem kolejowym.

### Fleksja: kłopotliwy dopełniacz

W zakresie odmiany rzeczowników rodzaju męskiego najwięcej trudności wiąże się z dopełniaczem, w którym występują dwie końcówki: *-a* i *-u*, przy czym zasady ich wyboru „nie są ściśle określone”<sup>9</sup> (np. *skalpela vs hotelu vs fotela/fotelu). Formy dopełniaczowe poszczególnych wyrazów przyswajamy wraz z nabywaniem i rozwijaniem umiejętności posługiwania się językiem; rodzimy użytkownik języka polskiego na ogół poprawnie dobiera końcówki częściej spotykanych rzeczowników, choć dla nowych użytkowników polszczyzny może to być wyzwanie<sup>10</sup>.*

W nazwach miejscowych dominuje końcówka *-a* (zob. np. *Poznańa*, *Pruszcza*; w badanym materiale: *Jasienia*, *Wrzeszcza*, *Krakowca*, *Młyńca*, *Świętego Wojciecha*), niemniej końcówka *-u* występuje stosunkowo często m.in. po głosce [d] (zob. np. *Starogardu*) czy [t] (zob. np. *Sopotu*), a po niektórych spółgłoskach może wystąpić zarówno *-a*, jak i *-u* (zob. np. *Gdańska vs Elku*, *Dunaja vs Biłgoraju*, *Cieszyna vs Londynu*). Jeśli nazwie

<sup>8</sup> Z. Saloni, *Głos w sprawie działalności kodyfikacyjnej (na marginesie kwestii łącznika w nazwach miejscowych)*, „Język Polski” 2004, R. 84, z. 1, s. 76.

<sup>9</sup> *Wielki słownik poprawnej polszczyzny* PWN, red. A. Markowski, Warszawa 2004, s. 1562.

<sup>10</sup> Zob. pomoce dydaktyczne przygotowywane dla cudzoziemców uczących się języka polskiego: <https://www.polskinawynos.com/wp-content/uploads/2016/04/Dope%C5%82niacz-a-czy-u.pdf> [dostęp: 1.08.2024].

własnej odpowiada wyraz pospolity, najczęściej odmienia się ją tak samo jak ten apelatyw (zob. np. *Białegostoku, Brzegu*; w badanym materiale: *Nowego Portu*). W wypadku wielu nazw są obserwowane wahania (np. *Zator: Zatoru vs Zatora*<sup>11</sup>), co obrazuje też przykład nazwy gdańskiej dzielnicy Chełm (*Chełmu vs Chełma*).

Formy dopełniacza polskich nazw miejscowych zostały znormalizowane w *Wykazie urzędowych nazw miejscowości i ich części* (WUNM) stanowiącym załącznik do obwieszczenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 17 października 2019 r. w sprawie wykazu urzędowych nazw miejscowości i ich części (Dz. U. poz. 2360), a także we wcześniejszych spisach tego rodzaju (w tym w załączniku do rozporządzenia Ministra Administracji i Cyfryzacji z dnia 13 grudnia 2012 r. w sprawie wykazu urzędowych nazw miejscowości i ich części (Dz. U. z 2013 r., poz. 200)). Według WUNM (s. 228) nazwa gdańskiej dzielnicy przybiera w dopełniaczu końcówkę *-a* – a zatem zgodnie ze skodyfikowaną normą urzędową należy mówić i pisać *Chełma* (*Gdańska-Chełma*). Norma ta nie odpowiada jednak zwyczajowi językowemu mieszkańców Gdańska, w tym Chełma, o czym na stronie Internetowej Poradni Językowej PWN pisała w 2014 r. Ewa Badyda:

mieszkaniec Gdańska powie raczej, że *zna kogoś z Chełmu* lub że *sam jest z Chełmu*, a nie z *Chełma*. Z małego sondażu, który przeprowadziłam wśród gdańszczyzan zamieszkujących różne dzielnice, wynika, że formę tę wybrałoby około 85% osób. Podobny obraz zjawiska można uzyskać na podstawie forum mieszkańców miasta. O nieco wyższej nawet preferencji formy *Chełmu* świadczy popularny gdański portal informacyjny. Dla mnie samej, rodowitej gdańszczanki, forma ta brzmi jak najbardziej naturalnie<sup>12</sup>,

a co nie zmieniło się (przynajmniej na korzyść formy *Chełma*) w ciągu następnej dekady. Być może wpływ na popularność formy *Chełmu* ma odmiana homofonicznego rzeczownika pospolitego *hełm* (D. *hełmu*) albo chęć odróżnienia gdańskiej dzielnicy od dość znanego (dawniej wojewódzkiego) miasta we wschodniej Polsce, w wypadku którego znormalizowana forma *Chełma* nie budzi już takich oporów. Nazwa *Chełm* występuje w całej Polsce (pochodzi od psł. \**chlmъ* ‘wzgórze’<sup>13</sup> – por. ros. холм, bułg. хълм), w WUNM notowana jest 18 razy, z czego 10 razy z formą D. *Chełma*, a 8 razy – *Chełmu*, co pokazuje wahania w odmianie. Ponieważ nie ma filologicznych argumentów, które nie pozwalałyby na używanie formy *Chełmu* w stosunku do nazwy gdańskiej dzielnicy, warto uwzględnić preferencje użytkowników i dopuścić dwa warianty fleksyjne: *Chełma* i *Chełmu*.

<sup>11</sup> *Zator*, Internetowa Poradnia Językowa PWN, <https://sjp.pwn.pl/poradnia/haslo/Zator;18170.html> [dostęp: 1.08.2024].

<sup>12</sup> *Chełm gdański*, Internetowa Poradnia Językowa PWN, <https://sjp.pwn.pl/poradnia/haslo/Chełm-gdanski;14942.html> [dostęp: 1.08.2024].

<sup>13</sup> Zob. np. A. Wróbel, *O pochodzeniu nazwy królowej polskich rzek oraz o nazwach jej kujawskich i dobrzyńskich dopływów*, „Zapiski Kujawsko-Dobrzyńskie” 2017, t. 32, s. 17.

Niewiele mniej problematyczną w odmianie nazwą jest żeńskorodzajowa *Osowa*, będąca genetycznie przymiotnikiem utworzonym od wyrazu *osa* ‘osika, osina’<sup>14</sup> (a więc *osowa* to współcześnie ‘osikowa, osinowa’). Problem stanowi wybór paradygmatu: czy odmieniać tę nazwę rzeczownikowo (jak *Dąbrowa* – *Dąbrowy*), czy przymiotnikowo (jak (*Gdynia*-) *Cisowa* – *Cisowej*). Odmiana rzeczownikowa takich derywatów jest starsza i zachowała się przede wszystkim w dobrze znanych, rozpoznawalnych nazwach (np. *Częstochowa* – *Częstochowy*); w wypadku mniej znanych nazw zauważamy tendencję do odmiany przymiotnikowej, która jest regularna i typowa dla współczesnej polszczyzny (por. *królowa* – *królowej*, dawniej *królowy*<sup>15</sup>). Zgodna z tą tendencją jest więc forma *Osowej*, odnotowana w WUNM (s. 1430) i rzeczywiście częściej spotykana w uzusie (zob. wyniki ankiety przeprowadzonej w 2014 r. przez portal *Trójmiasto.pl*<sup>16</sup>: 60% spośród 2338 ankietowanych wybrało odmianę przymiotnikową, 35% – rzeczownikową, a 5% wstrzymało się od wyboru jednego sposobu odmiany). O ile formę *Osowej* wybiorą zapewne nowi mieszkańcy tej dzielnicy, o tyle ludność rdzenna, zamieszkująca tę część miasta (a wcześniej wieś) od pokoleń, osłuchana z nazwą od dzieciństwa, może częściej wybierać tradycyjny model rzeczownikowy (*Osowy*). Pierwszeństwo należy przyznać formie D. i Ms. *Osowej*, tym bardziej że alternatywna forma Ms. *Osowie* (np. *jestem na/w Osowie*) utrudnia identyfikację nazwy (*Osowa* vs *Osowo*)<sup>17</sup>.

Oprócz nazw miejscowych z genetycznie przymiotnikowym zakończeniem *-owa* i *-owo* są nazwy zakończone na *-owy*, w toponimii Gdańska reprezentowane przez *Maćkowy*. Często można usłyszeć formę D. i Ms. \**Maćkowych*, która mogłaby być właściwa, gdyby subdzielnica nosiła nazwę \**Maćkowe*. Wzorem dla odmiany toponimu *Maćkowy* (a także *Charzykowy*, *Leszkowy*, *Trutnowy* itd.) może być np. rzeczownik głowy: D. *głów*, *Maćków*; C. *głowom*, *Maćkowom*, N. *głowami*, *Maćkowami*, Ms. *głowach*, *Maćkowach*.

*Maćkowy* to plurale tantum – rzeczownik występujący wyłącznie w liczbie mnogiej. Nazwy własne zaliczające się do grupy pluraliów tantum dość często sprawiają kłopoty w zakresie doboru odpowiedniej końcówki dopełniacza (zob. np. *Rysy*: *Rys* vs *Rysów*, *Tychy*: *Tych* vs *Tychów*). Na gruncie gdańskim można tu wymienić: *Aniołki* (*Aniołek* vs *Aniołków*), *Lipce* (*Lipiec* vs *Lipców*), *Piecki* (*Piecek* vs *Piecków*), *Rozstaje* (*Rozstai* vs

<sup>14</sup> Takie znaczenie wyrazu jeszcze w: *Słownik języka polskiego* przez M. Samuela Bogumiła Linde, t. 2, cz. 1: M–O, Warszawa 1809, s. 547.

<sup>15</sup> Taka odmiana jeszcze w: *Słownik języka polskiego* przez M. Samuela Bogumiła Linde, t. 1, cz. 2: G–L, Warszawa 1808, s. 1138; jako „mało używana” w: *Słownik języka polskiego ułożony pod redakcją Jana Karłowicza, Adama Kryńskiego i Władysława Niedźwiedzkiego*, t. 2: H–M, Warszawa 1902, s. 569.

<sup>16</sup> *W Osowej czy w Osowie? Kłopotliwa odmiana nazwy gdańskiego osiedla*, <https://www.trójmiasto.pl/wiadomosci/W-Osowej-czy-w-Osowie-Kłopotliwa-odmiana-nazwy-gdanskiego-osiedla-n64507.html> [dostęp: 1.08.2024].

<sup>17</sup> Na temat odmiany nazwy *Osowa* powstało kilka artykułów popularnonaukowych – zob. np.: B. Kreja, *Mówię, więc jestem. Rozmowy o współczesnej polszczyźnie*, Gdańsk 2000, s. 98–100; I. Kępka, *Osowa* [w:] *Poradnia językowa, słucham...* Wybór odpowiedzi Telefonicznej Poradni Językowej Uniwersytetu Gdańskiego, red. E. Rogowska-Cybulska, M. Milewska-Stawiany, Gdańsk 2016, s. 106.

Rozstajów), *Rudniki* (*Rudnik* vs *Rudników*). W WUNM notowane są jedynie gdańskie nazwy *Lipce* – D. *Lipiec* (s. 1051) i *Piecki* – D. *Piecków* (s. 1505). Toponimom *Aniołki* i *Rozstaje* odpowiadają wyrazy pospolite, których formy dopełniacza można przyjąć za wzorce dla nazw własnych: *Aniołki* – D. *Aniołków*, *Rozstaje* – D. *Rozstajów* albo *Rozstai*.

Najwięcej trudności w ustaleniu formy dopełniacza w omawianej grupie sprawa nazwa *Rudniki*. Jest ona notowana w WUNM (s. 1801–1802) aż 23 razy, przy czym w żadnym z tych wypadków nie odnosi się do części Gdańska. Źródła normatywne wspierają przede wszystkim formę *Rudnik* – w WUNM występuje ona 19 razy (*Rudników* – 4 razy), zob. też hasło „*Rudniki* (miejscowość) -nik; przym.: *rudnicki*” w WSO 2016 (s. 1022) oraz bardziej szczegółowe artykuły hasłowe w *Słowniku nazw miejscowości i mieszkańców*<sup>18</sup>. Trudno ustalić gdański uzus; *Rudniki* są mało rozpoznawalne w świadomości gdańszczan (nie stanowią dzielnicy mentalnej), o ich terenie powiedzą oni raczej *Elbląska* (od nazwy głównej ulicy) czy *okolice rafinerii*. Wydaje się, że również sami mieszkańcy *Rudnik(ów)* nie używają formy dopełniacza<sup>19</sup>. Lokalne media formami *Rudnik* i *Rudników* posługują się rzadko, preferują konstrukcję z wyrazem pomocniczym, np.: „Kolejne kłopoty ma przedsiębiorca z dzielnicy *Rudniki*”<sup>20</sup>. Formę *Rudników* można co prawda znaleźć na oficjalnym portalu Gdańska, w serwisie *Trójmiasto.pl* i na stronie *Radia Gdańsk*, są to jednak użycia raczej jednostkowe. Bez przeprowadzenia dokładniejszych badań nie da się jednoznacznie rozstrzygnąć, czy któraś z tych form (i która) powinna mieć pierwszeństwo przed drugą.

Pewne problemy – bardziej ortograficzne niż fleksyjne – wiążą się z zapisem formy dopełniacza nazwy dzielnicy *Matarnia*: *Matarni* czy *Matarnii* (i analogicznie: *Oruni* czy *Orunii*). Zasady pisowni nie pozostawiają tu wątpliwości; nazwy rodzime zakończone na *-nia*, odnoszące się do miejsc położonych na terenie Polski, zapisujemy w D., C. i Ms. przez jedno *i*: *Matarni*, *Oruni*, *Zaborni*, *Gdyni* (choć np. *Kolonii* – bo wyraz *kolonia* ma obce pochodzenie; *Danii*, *Kalifornii* – bo nie są to miejsca położone na ziemiach polskich).

Z kolei problemy bardziej składniowe niż fleksyjne w zakresie dopełniacza mogą się wiązać z budową nazw dwuczłonowych typu *Gdańska-Południe* vs *Gdańska-Południa*, *Zaspy-Młyniec* vs *Zaspy-Młynca*. W częściej stosowanych połączeniach tego typu drugi człon łączy się z pierwszym na zasadzie związku zgody (np. *Gdańska-Wrzeszcza*, *Gdańska-Oliwy*), natomiast obecnie widoczna jest tendencja do pozostawiania drugiego członu w podstawowej formie<sup>21</sup>. Zjawisko to można zaaprobować, jeśli dotyczy

<sup>18</sup> *Słownik nazw miejscowości i mieszkańców z odmianą i poradami językowymi*, red. M. Łaziński, Warszawa 2007, s. 262.

<sup>19</sup> Zob. posty i komentarze na grupie dzielnicowej na portalu Facebook: <https://www.facebook.com/RadaRudniki> [dostęp: 1.08.2024].

<sup>20</sup> *Druga kara dla firmy, która wylewała chemikalia. Pierwszej nie zapłacono*, <https://www.trójmiasto.pl/wiadomosci/Druga-kara-dla-firmy-ktora-wylewala-chemikalia-do-gruntu-Pierwszej-nie-zaplacono-n188338.html> [dostęp: 1.08.2024].

<sup>21</sup> Tendencja ta jest szczególnie widoczna w wypadku nazw miejscowości połączonych ze słowem *miasto* lub *gmina*, np. *miasta Szczecin* (lepiej: *miasta Szczecina*). Na ten temat powstały

nazw mniej osłuchanych, sztucznych, w wypadku których nie wykształcił się zwyczaj odmiany (lub nie wiadomo, jak drugi człon odmieniać, np. *Gdańska-Rudniki*).

### Składnia: kłopotliwy przyimek

Podstawowym problemem składniowym dotyczącym nazw dzielnic, nie tylko Gdańska, jest dobór odpowiedniego przyimka w okolicznikach miejsca odpowiadających na pytania *gdzie?* (*w – na*) i *dokąd?* (*do – na*). Zgodnie z ogólnymi regułami łączliwości składniowej w połączeniach z nazwami miejscowości używa się przyimków *w/we* i *do* (np. w czeskiej *Pradze, do Pragi*), natomiast w połączeniach z nazwami części tych miejscowości, zwłaszcza osiedli – przyimka *na* (np. *na warszawskiej Pradze, na Pragę*). Reguła ta ma zastosowanie do następujących połączeń utrwalonych w uzusie: (*gdzie?*) *na Chełmie* / (*dokąd?*) *na Chełm, na Jasieniu / na Jasień, na Morenie / na Morenę, na Oruni / na Orunię, na Przeróbce / na Przeróbkę, na Przymorzu / na Przymorze, na Siedlcach / na Siedlce, na Stogach / na Stogi, na Suchaninie / na Suchanino, na Wyspie Sobieszewskiej / na Wyspę Sobieszewską, na Wzgórzu Mickiewicza / na Wzgórze Mickiewicza, na Zaspie / na Zaspę, na Żabiance / na Żabiankę*. Jest od niej jednak sporo wyjątków, które dobrze widać w materiale gdańskim.

#### A. *w Nowym Porcie / do Nowego Portu*

W wypadku nazw *Wyspa Sobieszewska* i *Wzgórze Mickiewicza* istotny wpływ na wybór przyimka *na* mają również wymagania składniowe rzeczowników pospolitych *wyspa* i *wzgórze*: *na wyspie, na wzgórzu*. Ponieważ inne wymagania ma rzeczownik *port* (*w porcie*), powiemy: *w Nowym Porcie* (nie: \**na Nowym Porcie*) i *do Nowego Portu*.

#### B. *we Wrzeszczu / do Wrzeszcza, w Oliwie / do Oliwy*

Przyimkami *w/we* i *do* często są poprzedzane nazwy tych dzielnic, które w przeszłości stanowiły oddzielne miejscowości. Na gruncie gdańskim osobnymi wsiami było wiele współczesnych dzielnic i subdzielnic, na szczególną uwagę zaś zasługują dwie z nich – Wrzeszcz i Oliwa – których nazwy zachowały pierwotną, typową dla nazw miejscowości łączliwość składniową. Nazwy te są znane również osobom z innych regionów Polski, zapisały się w pamięci zbiorowej użytkowników języka polskiego (choćby

---

liczne artykuły popularnonaukowe, np. M. Ruszkowski, „*W mieście Kielcach*” czy „*w mieście Kielce*” [w:] *Mówię, więc jestem. Rozmowy o współczesnej polszczyźnie* 4, red. M. Milewska-Stawiany, E. Rogowska-Cybulska, Gdańsk 2013, s. 195–197; E. Kołodziejek, *Urząd Miasta Szczecina* [w:] *eadem, Walczymy z bykami. Poradnik językowy* PWN, Warszawa 2010, s. 158–159.

w nazwie wydarzenia *bitwa pod Oliwą*), nic więc dziwnego, że odnotowano je w słowniku poprawnej polszczyzny – wraz z przykładami użycia: „Mieszkać w Oliwie. Jechać do Oliwy” (WSPP, s. 705), „Mieszkać we Wrzeszczu (*nie*: w Wrzeszczu)” (WSPP, s. 1326).

Wyrażenia *\*na Oliwie*, *\*na Oliwę*, *\*na Wrzeszczu* i *\*na Wrzeszcz* naruszają zarówno normę skodyfikowaną w WSPP, jak i zwyczaj językowy gdańszczan, niekiedy można je jednak spotkać w mowie nowych mieszkańców Gdańska (np. studentów, którzy przyjechali tu z innych części Polski). Obrazuje to, niekoniecznie uświadomione, dążenie do regularności w języku i przyporządkowywania nazw dzielnic wzorcowi z *na*. Zazwyczaj nowi mieszkańcy, pod wpływem otoczenia i mediów, dość szybko przyswajają lokalny uzus – zwłaszcza w połączeniach miejscownikowych: *w Oliwie*, *we Wrzeszczu*. Połączenia biernikowe – *\*na Oliwę* i *\*na Wrzeszcz* – wydają się występować częściej, także w języku rodzimych mieszkańców (młodzieży i osób mniej świadomych językowo, posługujących się głównie językiem potocznym). Jeśli łączą się z czasownikiem *jechać*, można upatrywać ich przyczyny w postrzeganiu elementów *Oliwa* i *Wrzeszcz* nie jako nazw dzielnic, lecz jako nazw przystanków autobusowych/tramwajowych lub stacji kolejowych (np. *jadę na Oliwę* = ‘jadę na przystanek w Oliwie’; *jadę na Wrzeszcz* = ‘jadę na stację Wrzeszcz PKP’).

Inne połączenia, w których zgodnie z uzusem zachował się przyimek typowy dla nazw miejscowości, to: *w Jelitkowie* / *do Jelitkowa* (dawna część Oliwy, włączona wraz z nią do Gdańska w 1926 r.), *w Rębiechowie* / *do Rębiechowa* (miejscowość podzielona w 1973 r. na dwie części, z których wschodnią włączono do Gdańska, a pozostała do dziś jest osobną wsią), *w Sobieszewie* / *do Sobieszewa* (choć *na Wyspie Sobieszewskiej*), *w Świbnie* / *do Świbna*. Teoretycznie powiemy też *w Śródmieściu* / *do Śródmieścia*, choć połączenia tego używa się rzadko; Śródmieście jest nazywane przez mieszkańców *centrum* (*do/w centrum*) lub po prostu *Gdańskiem* (*w Gdańsku* / *do Gdańska*), często też, mówiąc o nim, wskazuje się mniejsze jednostki administracyjne (np. *na Starym Mieście*, *na Dolne Miasto*). Do niedawna wydawało się nie budzić wątpliwości połączenie *w Brzeźnie*, jednak kwerenda w wyszukiwarce Google pokazuje, że coraz większą popularność zdobywa alternatywne wyrażenie *na Brzeźnie*. Wspiera je zresztą porada udzielona w 2006 r. przez Internetową Poradnię Językową PWN: „Jeśli Brzeźno jest miastem, wsią lub osadą, to jego mieszkańcy mieszkają *w Brzeźnie*, a jeśli dzielnicą miasta – to *na Brzeźnie*”<sup>22</sup>, nieuwzględniająca niestety bardziej złożonej problematyki.

C. *w Kokoszkach* → *na Kokoszkach*, czyli zmiany wzorca składniowego

Istnienie obok siebie nazw dzielnic łączących się w Ms. albo z *w*, albo z *na* prowadzi do rozmaitych nieregularności. Póżno na przykład o wspólny model dla nazw kąpielisk (*plaża w Jelitkowie* vs *plaża na Stogach*) czy portów lotniczych (*lotnisko w Rębiechowie*

<sup>22</sup> *w Brzeźnie czy na Brzeźnie?*, Internetowa Poradnia Językowa PWN, <https://sjp.pwn.pl/poradnia/haslo/w-Brzeznie-czy-na-Brzeznie;6845.html> [dostęp: 17.08.2024].

*vs lotnisko na Okęciu*), co z pewnością może być kłopotliwe dla nowych mieszkańców miasta. Jednakże również oni mają duży wpływ na lokalny uzus.

Ostatnie duże powiększenie terytorium Gdańska (nie licząc jego zwiększenia o wody Zatoki Gdańskiej w 2023 r.) nastąpiło w 1973 r. Do tego momentu nie było wątpliwości, że należy mówić: *w Kokoszkach*, *w Łostowicach*, *w Matarni*, *w Osowej*, *w Ujeścisku* itd. – wsie te stanowiły bowiem autonomiczną przestrzeń. Po włączeniu ich do miasta nazwy nowych gdańskich jednostek nadal funkcjonowały z utrwalonym przez dziesiątki lat przymkiem *w*. Od lat 90. XX w. następuje suburbanizacja: dzielnice podmiejskie są coraz bardziej rozbudowywane o nowe osiedla, na które wprowadza się ludność napływowa, nieznająca lokalnego uzusu. Dążąc do składniowej regularności, nowi mieszkańcy zaczynają posługiwać się typowym dla nazw osiedli przymkiem *na*, który stopniowo zaczyna wypierać w omawianych połączeniach tradycyjny przymek *w*. Znajdujące się bliżej centrum Ujeścisko zaczęto zabudowywać blokami najwcześniej, więc pod koniec XX w. połączenia *na Ujeścisku* i *na Ujeścisko* były już na tyle okrzepłe, że nie budziły żadnych wątpliwości poprawnościowych; związek *w Ujeścisku* funkcjonował właściwie tylko w kontekstach historycznych<sup>23</sup>. Rozwój dzielnic znajdujących się za trójmiejską obwodnicą przyspieszył dopiero w XXI w., czego konsekwencją są wciąż funkcjonujące warianty *na Osowej* i *w Osowej*, *na Kokoszkach* i *w Kokoszkach*.

Aby sprawdzić, jakie połączenia z nazwą swojej dzielnicy preferują mieszkańcy Kokoszek, 21 kwietnia 2024 r. przygotowałam dla nich ankietę opublikowaną na grupie dyskusyjnej *Kokoszki, Dzielnica Gdańsk – Nasze sprawy* na portalu społecznościowym Facebook<sup>24</sup>. Udział w ankiecie wzięło 578 osób (stan na 17.08.2024 r.), z czego 523 osoby zaznaczyły jedną z czterech sugerowanych odpowiedzi (pozostali dodali do ankiety swoje opcje, często żartobliwe, lub zaznaczyli którąś z opcji dodanych przez innych). Wyniki okazały się następujące:

- (*mieszkam*) *na Kokoszkach*, (*jadę*) *na Kokoszki* – 388 głosów (ok. 74,2%);
- (*mieszkam*) *w Kokoszkach*, (*jadę*) *do Kokoszek* – 73 głosy (ok. 14,0%);
- (*mieszkam*) *w Kokoszkach*, (*jadę*) *na Kokoszki* – 32 głosy (ok. 6,1%);
- (*mieszkam*) *na Kokoszkach*, (*jadę*) *do Kokoszek* – 30 głosów (ok. 5,7%).

Ankieta ta pokazała, że 3/4 mieszkańców Kokoszek i okolic (ze stosunkowo reprezentatywnej grupy: ankietowanych łączyło użytkowanie portalu Facebook, różnili się oni jednak pod względem wieku czy stażu zamieszkiwania w tej dzielnicy) preferuje nowe połączenia z *na*, typowe dla nazw dzielnic. Co siódma osoba opowiedziała się za tradycyjnymi połączeniami z *w* i *do*, natomiast mniejszość stanowili ci, którzy zdecydowali się na opcje mieszane, świadczące o wahaniach wzorca składniowego. Zbliżonych wyników można się spodziewać w odniesieniu do innych nazw dzielnic o podobnej historii. Uwzględniając uzus, warto dać pierwszeństwo nowemu modelowi,

<sup>23</sup> Zob. np. napis na pomniku z 2008 r. umiejscowionym przy ul. Cedrowej: „Teren byłego cmentarza ewangelickiego w Ujeścisku czynnego w latach ok. 1648–1961”.

<sup>24</sup> *Kokoszki, Dzielnica Gdańsk – Nasze sprawy*, Facebook, <https://www.facebook.com/groups/1010311012321928/posts/7854457807907180> [dostęp: 1.08.2024].

dopuszczając jednocześnie model tradycyjny, którym posługuje się jeszcze ludność rdzenna: *na Kokoszkach* (rzadziej *w Kokoszkach*) / *na Kokoszki* (rzadziej *do Kokoszek*), *na Łostowicach* (rzadziej *w Łostowicach*) / *na Łostowice* (rzadziej *do Łostowic*), *na Matarni* (rzadziej *w Matarni*) / *na Matarnię* (rzadziej *do Matarni*), *na Osowej* (rzadziej *w Osowej*) / *na Osową* (rzadziej *do Osowej*). Dotyczy to również „poddzielnic” – osiedli zawdzięczających nazwę dawnym wsiom i osadom, np. *na Szadółkach* (rzadziej *w Szadółkach*) / *na Szadółki* (rzadziej *do Szadólek*), *na Zakoniczynie* (rzadziej *w Zakoniczynie*) / *na Zakoniczyn* (rzadziej *do Zakoniczyna*), *na Złotej Karczmie* (rzadziej *w Złotej Karczmie*) / *na Złotą Karczmę* (rzadziej *do Złotej Karczmy*). Za pewne nadużycie należy uznać popularne w uzusie sformułowania \**na Kowalach* i \**na Kowale* odnoszące się do wsi w powiecie gdańskim, będącej jedną z „sypialni” Gdańska. Kowale, podobnie jak Rębichowo, zostały tylko częściowo włączone do Gdańska (dziś część ta znajduje się w granicach dzielnicy Ujeścisko-Łostowice, zatraciwszy swoją pierwotną nazwę); fragment obejmujący nowe osiedla mieszkaniowe jest odrębną wsią, a zatem jedyne poprawne połączenia to *w Kowalach* i *do Kowal*.

Im miejsce mniej „popularne” (mniej zurbanizowane czy nieskonkretyzowane w świadomości zbiorowej gdańszczan – postrzegane jako osobna przestrzeń), tym częściej spotykana tradycyjna łączliwość z *w*. Obok *na Bysewie* funkcjonuje *w Bysewie*, obok *na Kiełpinie Górnym* – *w Kiełpinie Górnym*; wyrażenie *na Klukowie* wyraźnie ustępuje pod względem częstotliwości połączeniu *w Klukowie*, a *na Maćkowach* – *w Maćkowach*. Wraz z rozwojem tych subdzielnic i osiedli oraz zasiedlaniem ich przez ludność napływową można się spodziewać popularyzowania typu składniowego z przyimkiem *na*.

#### D. Sanktuarium w Matemblewie a mieszkanie na Matemblewie – czyli wartość stylistyczna przyimka

Wahania, potwierdzone kwerendą w internecie, dotyczą też niektórych nazw dzielnic centralnych: *Aniołki*, *Brętowo*, *Letnica*, *Młyniska*, *Olszynka*, *Rudniki*, *Strzyża*, *Święty Wojciech* oraz licznych pomniejszych jednostek. Przegląd tekstów zamieszczonych w sieci pozwala wysnuć wniosek, że połączenia *na Aniołkach*, *na Letnicy*, *na Strzyży* itd. dominują w codziennych, mniej oficjalnych kontekstach, w tym również na stronach oferujących sprzedaż i/lub wynajem nieruchomości; z kolei typ składniowy z *w* jest charakterystyczny dla wypowiedzi oficjalnych, formułowanych w stylu urzędowym lub popularnonaukowym (zob. np. hasła na portalu Gedanopedia). Sanktuaria znajdują się *w Matemblewie* i *w Świętym Wojciechu*<sup>25</sup>, śluza – *w Przegalinie*, stadion – *w Letnicy*, mieszkania natomiast buduje się *na Letnicy*, *na Matemblewie* itd. Przyimek *w* jest

<sup>25</sup> W wypadku tej nazwy ciekawy wydaje się fakt, że o ile w stosunku do gdańskiej dzielnicy w źródłach internetowych dominuje połączenie *w Świętym Wojciechu*, o tyle w wypadku noszącej taką nazwę dzielnicy Poznania częstszy jest związek *na Świętym Wojciechu*.

częściej przyłączany do nazw dzielnic funkcjonujących właściwie tylko w oficjalnych kontekstach: w *Pieckach-Migowie* (potocznie *na Morenie*), w *VII Dworze*.

\*\*\*

W świetle przedstawionych problemów składniowych dotyczących łączliwości nazw dzielnic z przyimkami można sformułować następującą wskazówkę: w razie problemów z wyborem odpowiedniego przyimka bezpieczniej zdecydować się na połączenie z *na*, typowe dla nazw części miasta (należy jednak pamiętać o kilku wyjątkach, w tym przede wszystkim w *Oliwie* i *we Wrzeszczu*). Warto używać przyimka *na* zwłaszcza w odniesieniu do nazw, które funkcjonują również jako nazwy miejscowości. Powiemy więc raczej *na Karczemkach w Gdańsku*, ale *w Karczemkach za Chwaszczynem*; *na Zaborni*, ale *w Zaborni w gminie Głogów*; *na Krakowcu*, ale *w Krakowcu na/w Ukrainie*.

### Podsumowanie

Choć to zwykle ortografia jest obszarem języka, który budzi najwięcej emocji wśród jego użytkowników, w wypadku nazw dzielnic bardziej wyraziste i komentowane są kwestie gramatyczne niż te dotyczące *stricte* pisowni. Mieszkańcy Gdańska często mają określone preferencje co do form dopełniacza nazw dzielnic oraz połączeń składniowych z przyimkami miejsca; inne warianty nierzadko poddają krytyce, o czym świadczą choćby wypowiedzi internetowe, np. „z Gdańskiego ChełmU! Nie Chełma! Oj, Pudel.”<sup>26</sup>; „Osowej nie Osowy panie Naskręt [...]”<sup>27</sup> – i przeciwne:

Żadne uczone autorytety nic nie wskazują przeciw tradycji  
Z dziada pradziada było i jest do Osowy, w Osowie.  
Napływowi osadnicy, ci od „ą” i „ę”, siłą się na poprawność językową, zaburzają i niszczą  
mowę przodków wbrew własnej kulturze i korzeniom<sup>28</sup>.

Takie wynikające z pobudek emocjonalnych głosy pokazują, że przeciętni użytkownicy języka oczekują jednolitej normy i nie są skorzy do akceptowania wariantów językowych – nawet gdy o jednoznaczne rozstrzygnięcia trudno, jak w wypadku odmian i łączliwości składniowej niektórych nazw gdańskich dzielnic.

<sup>26</sup> *Sprawa agresywnych gimnazjalistek z Gdańska trafi do prokuratury! „Podjęliśmy decyzję o wszczęciu śledztwa”*, 17.05.2017, <https://www.pudelek.pl/sprawa-agresywnych-gimnazjalistek-z-gdanska-trafi-do-prokuratury-podjelimy-decyzje-o-wszczeciu-sledztwa-6366069401790593w> [dostęp: 1.08.2024].

<sup>27</sup> M. Naskręt, *Burzliwe spotkanie w sprawie ul. Nowej Koziorozca*, 22.10.2018, <https://www.trojmiasto.pl/moto/Burzliwe-spotkanie-w-sprawie-ul-Nowej-Koziorozca-n128469.html?strona=1> [dostęp: 1.08.2024].

<sup>28</sup> Ł. Rudziński, *W Osowej czy w Osowie? Kłopotliwa odmiana nazwy gdańskiego osiedla*, 8.12.2012, <https://www.trojmiasto.pl/wiadomosci/W-Osowej-czy-w-Osowie-Kłopotliwa-odmiana-nazwy-gdanskiego-osiedla-n64507.html> [dostęp: 1.08.2024].

## Bibliografia

- Ginter J., *Językowi furiaци prowadzą „ortowojnę”. Błąd ortograficzny w ocenie internautów* [w:] *Furia. Literatura – język – film*, red. R. Blech, A. Iwanowska, M. Romanowski, Gdańsk 2015, s. 26–34.
- Kępka I., Osowa [w:] *Poradnia językowa, słucham... Wybór odpowiedzi Telefonicznej Poradni Językowej Uniwersytetu Gdańskiego*, red. E. Rogowska-Cybulska, M. Milewska-Stawiany, Gdańsk 2016, s. 106.
- Kołodziejek E., *Walczymy z bykami. Poradnik językowy PWN*, Warszawa 2010.
- Kreja B., *Mówię, więc jestem. Rozmowy o współczesnej polszczyźnie*, Gdańsk 2000.
- Rada Języka Polskiego przy Prezydium Polskiej Akademii Nauk, *Zasady pisowni i interpunkcji polskiej*, Warszawa 2024.
- Ruszkowski M., „W mieście Kielcach” czy „w mieście Kielce” [w:] *Mówię, więc jestem. Rozmowy o współczesnej polszczyźnie 4*, red. M. Milewska-Stawiany, E. Rogowska-Cybulska, Gdańsk 2013, s. 195–197.
- Saloni Z., *Głos w sprawie działalności kodyfikacyjnej (na marginesie kwestii łącznika w nazwach miejscowych)*, „Język Polski” 2004, R. 84, z. 1, s. 75–77.
- Słownik języka polskiego przez M. Samuela Bogumiła Linde*, t. 1–6, Warszawa 1807–1814.
- Słownik języka polskiego ułożony pod redakcją Jana Karłowicza, Adama Kryńskiego i Władysława Niedźwiedzkiego*, t. 1–8, Warszawa 1900–1927.
- Słownik nazw miejscowości i mieszkańców z odmianą i poradami językowymi*, red. M. Łaziński, Warszawa 2007.
- Wróbel A., *O pochodzeniu nazwy królowej polskich rzek oraz o nazwach jej kujawskich i dobrzyńskich dopływów*, „Zapiski Kujawsko-Dobrzyńskie” 2017, t. 32, s. 9–34.
- [WSO 2003] *Wielki słownik ortograficzny PWN z zasadami pisowni i interpunkcji*, red. E. Polański, Warszawa 2003.
- [WSO 2006] *Wielki słownik ortograficzny PWN z zasadami pisowni i interpunkcji*, red. E. Polański, wyd. 2, Warszawa 2006.
- [WSO 2010] *Wielki słownik ortograficzny PWN z zasadami pisowni i interpunkcji*, red. E. Polański, wyd. 3 popr. i uzupełn., Warszawa 2010.
- [WSO 2016] *Wielki słownik ortograficzny PWN z zasadami pisowni i interpunkcji*, red. E. Polański, wyd. 4 popr. i uzupełn., Warszawa 2016.
- [WSPP] *Wielki słownik poprawnej polszczyzny PWN*, red. A. Markowski, Warszawa 2004.

## Akty prawne

- Obwieszczenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 17 października 2019 r. w sprawie wykazu urzędowych nazw miejscowości i ich części (Dz. U. poz. 2360).
- Rozporządzenie Ministra Administracji i Cyfryzacji z dnia 13 grudnia 2012 r. w sprawie wykazu urzędowych nazw miejscowości i ich części (Dz. U. z 2013 r., poz. 200),

## Streszczenie

Artykuł odnosi się do problemów językowych dotyczących nazw gdańskich dzielnic, zgłaszanych do Telefonicznej Poradni Językowej Uniwersytetu Gdańskiego i/lub będących przedmiotem sporów na lokalnych forach internetowych. Omówiono w nim zasady pisowni nazw z łącznikiem (na przykładzie oficjalnych nazw dzielnic) oraz problemy fleksyjne (m.in. dotyczące odmiany nazw *Chełm*, *Osowa*, *Maćkowy*) i składniowe (w zakresie doboru przyimka w okolicznikach miejsca).

Słowa kluczowe: nazwy dzielnic, dzielnice Gdańska, ortografia, odmiana nazw własnych, składnia

## Abstract

*“Gdańsk Jasień” or “Gdańsk-Jasień”, “z Osowej” or “z Osowy”, “na Kokoszkach” or “w Kokoszkach”? Problems with Spelling, Inflection and Syntax in the Names of Gdańsk districts*

This article addresses linguistic issues related to the names of Gdańsk districts, as reported to the Telephone Language Clinic of the University of Gdańsk and/or discussed on local internet forums. It explores the rules governing hyphenated spelling (using the example of official district names) as well as problems with inflection (including the declension of names such as *Chełm*, *Osowa*, *Maćkowy*) and syntactic issues (in particular, the choice of prepositions in adverbials of place).

Keywords: district names, Gdańsk districts, orthography, declension of proper names, syntax